

## Η ΣΚΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ

*Το κείμενο είναι απόσπασμα από το διήγημα του Γεώργιου Βιζυηνού «Το αμάρτημα της μητρός μου», 1883*

Τίποτε άλλο δέν έπεθύμουν περισσότερο, παρά νά εϋρω έπιστρέφων εις τόν οϊκόν μας μίαν άδελφήν, τής όποίας ή φαιδρά μορφή κ' αϊ συμπαθητικά φροντίδες νά έξορίσουν από τής καρδιάς μου τήν έκ τής μονώσεως μελαγχολίαν, καί νά εξαλείψουν από τής μνήμης μου τάς κακοπαθείας όσας υπέστην έν τή ξένη. Πρός άνταλλαγήν έγώ θά έπροθυμούμην νά τή διηγώμαι τά θαυμάσια τών ξένων χωρών, τά περιπλανήσεις καί τά κατορθώματά μου, καί θά ήμην πρόθυμος νά τή άγοράζω ό,τι άγαπᾷ· νά τήν οδηγώ εις τούς χορούς καί τάς πανηγύρεις· νά τήν προικίσω, καί τέλος νά χορεύσω εις τούς γάμους της.

Άλλά τήν άδελφήν ταύτην τήν έφантаζόμην ώραίαν καί συμπαθητικήν, άνεπτυγμένην καί έξυπνον, μέ γράμματα, μέ χειροτεχνήματα, μέ όλας έν γένει τάς άρετάς όσας είχον αϊ κόραι τών χωρών, όπου έζων μέχρι τότε. Καί άντί τούτων όλων τί εϋρον; Ακριβώς τό αντίθετον.

Ή θετή μου άδελφή ήτον άκόμη μικρά, καχεκτική, κακοσχηματισμένη, κακόγνωμος, καί πρό πάντων δύσνους, τόσον δύσνους, ώστε εύθύς έξ άρχής μ' ένέπνευσεν άντιπάθειαν.

— Δός το πίσου τό Κατερινιώ, έλεγον μίαν ήμέραν εις τήν μητέρα μου. Δός το πίσου, άν μ' άγαπᾷς. Αύτήν τήν φοράν σέ τό λέγω μέ τά σωστά μου! Έγώ θά σέ φέρω μίαν άλλην άδελφήν από τήν Πόλι. Ένα εϋμορφο κορίτσι, ένα έξυπνο, πού νά στολίση μίαν ήμέρα τό σπίτι μας.

Έπειτα περιέγραψα μέ τά ζωηρότερα χρώματα όποιον θά ήτο τό όρφανόν, τό όποϊον έμελλον νά τής φέρω, καί πόσον πολύ θά τό ήγάπων.

Όταν ύψωσα τά βλέμματά μου προς αύτήν, είδον μετ' έκπλήξεώς μου, ότι τά δάκρυά της έρρεον σιγαλά καί μεγάλα επί τών ώρχων αύτής παρειών, ένω οί ταπεινωμένοι της όφθαλμοί έξέφραζον μίαν άπερίγραπτον θλϋψιν!

— "Ω! είπε μετ' άπελπιστικής έκφράσεως. Ένόμισα ότι σύ θά άγαπήσης τό Κατερινιώ περισσότερο από τούς άλλους, αλλά, άπατήθηκα! Έκεϊνοι δέν θέλουν διόλου άδελφήν, καί σύ θέλεις μίαν άλλην! Καί τί φταίγει τό φτωχό, σάν ένινεν όπως τό έπλασεν ό Θεός. Άν είχες μίαν άδελφήν άσχημην καί μέ όλίγον νοϋν, θά τήν έβγαζες δι' αυτό μέσα στους δρόμους, γιά νά πάρης μίαν άλλην, εϋμορφήν καί γνωστικήν.

— "Οχι, μητέρα! Βέβαια όχι! άπήντησα έγώ. Μά εκείνη θά ήτο παιδί σου, καθώς καί έγώ. Ένω αύτή δέν σοϋ είναι τίποτε. Μᾶς είναι όλως διόλου ξένη.

— "Οχι! άνεφώνησεν ή μήτηρ μου μετά λυγμών, όχι! Δέν είναι ξένο τό παιδί! Είναι δικό μου! Τό έπήρα τριών μηνών από πάνω από τό λείψανο τής μάνας του· καί όσάκις έκλαιγε, τοϋ έβαζα τό βυζί μου στό στόμα του, γιά νά τό πλανέσω· καί τό έτύλιξα μέσ' στά σπάργανά σας, καί τό έκοίμησα μέσ' στην κούνια σας. Είναι δικό μου τό παιδί, καί είναι άδελφή σας! Μετά τάς λέξεις ταύτας, τάς όποίας έπρόφερεν ισχυρώς καί μετ' έπιβλητικοϋ τρόπου, ύψωσε τήν κεφαλήν αύτής καί μέ παρετήρησεν άσκαρδαμυκτί. Έπερίμενε προκλητικώς τήν άπάντησίν μου. Άλλ' έγώ δέν έτόλμησα νά προφέρω λέξιν. Τότε έχαμήλωσε πάλιν τούς όφθαλμούς καί έξηκολούθησε μέ άσθενή φωνήν καί θλιβερόν τόνον.

— "Ε! τί νά γίνη! Κ' έγώ τό ήθελα καλλίτερο, μά — ή άμαρτία μου, βλέπεις, δέν έσώθηκεν άκόμη. Καί τό έκαμεν ό Θεός τέτοιο, διά νά δοκιμάση τήν ύπομονή μου, καί νά μέ σχωρέση. Εϋχαριστώ σε, Κύριε!

Καί ταϋτα λέγουσα, έθηκε τήν δεξιάν επί τοϋ στήθους, ύψωσε τούς όφθαλμούς αύτής πλήρεις δακρύων προς τόν ουρανόν, καί έμεινεν οϋτως επί τινας στιγμάς σιγῶσα.

— Κάτι θά έχης στην καρδιά, μητέρα, είπον τότε μετά τινος δειλίας. Μή θυμώνης!

Καί λαβών έφίλησα τήν παγεράν αύτής χεῖρα προς έξιλέωσιν.

— Ναί! είπεν εκείνη άποφασιστικώς. Έχω κάτι έδώ μέσα βαρύ, πολύ βαρύ, παιδί μου! "Ως τώρα τό γνωρίζει μόνον ό Θεός καί ό πνευματικός μου. Έσύ είσαι διαβασμένος καί συντυχαίνεις καμμιά φορά σάν τόν ίδιο τόν πνευματικό, καί καλύτερα. Σήκω, κλείσε τή θύρα, καί κάτσε νά σέ τό πῶ, ίσως μέ παρηγορήσης όλίγο, ίσως μέ λυπηθής, καί άγαπήσης τό Κατερινιώ, σάν νᾶταν άδελφή σου.

Οί λόγοι οϋτοι, καί ό τρόπος μέ τόν όποϊον τούς έπρόφερεν, ένέβαλον τήν καρδίαν μου εις μεγάλην ταραχήν. Τί είχε νά μ' έμπιστευθῇ ή μήτηρ μου χωριστά από τούς άδελφούς μου; Όλας τάς κατά τήν άπουσίαν μου δυστυχίας της μοί τάς είχεν άφηγηθῇ. Όλον τόν προτοϋ της βίον τόν έγνώριζον ώσάν παραμϋθι. Τί ήτο λοιπόν αυτό πού μᾶς απέκρυπτε μέχρι τοϋδε; πού δέν έτόλμησε νά φανέρωση εις κανένα πλὴν τοϋ Θεοϋ καί τοϋ πνευματικοϋ της;

Όταν επανήλθον νά καθίσω πλησίον της, έτρεμον τά γόνατά μου έξ άορίστου άλλ' ισχυροϋ τινος φόβου. Ή μήτηρ μου έκρέμασε τήν κεφαλήν, ως κατάδικος, όστις ίσταται ένώπιον τοϋ κριτοϋ του μέ τήν συναίσθησιν τρομεροϋ τινος έγκλήματος.

— Τό θυμάσαι τό Άννιώ μας; μέ ήρώτησε μετά τινας στιγμάς πληκτικῆς σιωπῆς.

— Μάλιστα, μητέρα! Πώς δέν τό θυμοϋμαι! Ήταν ή μόνη μας άδελφή, κ' έξεψύχησεν έμπρός στά μάτια μου.

— Ναί! μέ είπεν, αναστενάξασα βαθέως, αλλά δέν ήτο τό μόνο μου κορίτσι! Έσύ είσαι τέσσαρα χρόνια μικρότερος από τό Χρηστάκη. Ένα χρόνο κατόπι του έκαμα τήν πρώτη μου θυγατέρα.

Ήταν τότε κοντά, πού έπαντρολογιέτο ο Φωτής ο Μυλωνάς. Ο μακαρίτης ο πατέρας σου παράργησε τό γάμο τους, ως πού ν' αποσαραντήσω εγώ, γιά νά τους στεφανώσουμε μαζί. Ήθελε νά μέ βγάλη καί μένα στόν κόσμο, γιά νά χαρώ σάν πανδρευμένη, αφού κορίτσι δέν μ' άφηκεν ή γιαγιά σου να χαρώ.

Τό πρωί τούς στεφανώσαμε, καί τό βράδυ ήταν οί καλεσμένοι στό σπίτι τους· καί επαΐζαν τά βιολιά, καί έτρωγεν ο κόσμος μέσα στην αϋλή, κι έγύρνα ή κανάτα μέ τό κρασί από χέρι σέ χέρι. Καί έκαμεν ο πατέρας σου κέφι, σάν διασκεδαστικός πού ήταν ο μακαρίτης, καί μ' έρριψε τό μανδήλι του, νά σηκωθώ νά χορέψουμε. Σάν τόν έβλεπα νά χορεύη, μου άνοιγεν ή καρδιά μου, καί σάν νέα πού ήμουνε, άγαποῦσα κ' εγώ τό χορό. Κ' έχορέψαμε λοιπόν· κ' έχορέψαν καί οί άλλοι καταπόδι μας. Μά εμεΐς έχορέψαμε καί καλύτερα καί πολύτερα.

Σάν έκοντέψανε τά μεσάνυχτα, έπήρα τόν πατέρα σου παράμερα καί τόν είπα· Άνδρα, εγώ έχω παιδί στην κούνια καί δέν μπορώ πιά νά μείνω. Τό παιδί πεινά· εγώ έσπάργωσα. Πώς νά τό βυζάξω μέσ' στόν κόσμο καί μέ τό καλό μου τό φόρεμα! Μείνε σύ, άν θέλεις νά διασκεδάσης άκόμα. Έγώ θά πάρω τό μωρό νά πάγω στό σπίτι.

— Έ, καλά, γυναίκα! είπεν ο σχωρεμένος, καί μ' έπαπάρισε πά στόν ώμο. Έλα, χόρεψε κι αυτό τό χορό μαζί μου, καί ύστερα πηγαίνουμε κ' οί δύο. Τό κρασί άρχισε νά μέ χτυπά στό κεφάλι, καί άφορμή γυρεύω κι εγώ νά φύγω.

Σάν έξεχορέψαμε κ' εκείνο τό χορό, έπήραμε τή στράτα.

Ο γαμβρός έστειλε τά παιχνίδια καί μάς έξεπροβόδησαν ως τό μισό τό δρόμο. Μά είχαμε άκόμη πολύ ως τό σπίτι. Γιατί ο γάμος έγινε στόν Καρσιμαχαλά. Ο δοῦλος έπήγαινε μπροστά μέ τό φανάρι. Ο πατέρας σου έσήκωνε τό παιδί, καί βαστοῦσε καί μένα από τό χέρι.

— Κουράσθης, βλέπω, γυναίκα!

— Ναί, Μιχαλιό. Κουράσθηκα.

— Άιντε βάλ' άκόμα κομμάτι δύναμι, ως πού νά φθάσουμε στό σπίτι. Θά στρώσω τά στρώματα μοναχός μου. Έμετάνοιωσα πού σ' έβαλα κ' έχορέψες τόσο πολύ.

— Δέν πειράζει, άνδρα, τοῦ είπα. Τό έκαμα γιά τό χατήρι σου. Αὔριο ξεκουράζομαι πάλι.

Έτσι ήρθαμε στό σπίτι. Έγώ έφάσκωσα κ' έβύζαξα τό παιδί, κ' εκείνος έστρωσε. Ο Χρηστάκης έκοιμάτο μαζί μέ τήν Βενετιά, πού τήν άφήκα νά τόν φυλάγη. Σέ λίγο έπλαγιάσαμε καί μεΐς. Εκεί, μέσα στόν ύπνο μου, μ' έφάνηκε πώς έκλαψε τό παιδί. Τό καῦμένο!, είπα, δέν έφαγε σήμερα χορταστικά. Καί ακούμβησα στην κούνια του νά τό βυζάξω. Μά ήμουν πολύ κουρασμένη καί δέν μπορούσα νά κρατηθώ. Τό έβγαλα λοιπόν, καί τό έβαλα κοντά μου, μέσ' τό στρώμα, καί τοῦ έδωσα τή ρόγα στό στόμα του. Εκεί μέ ξαναπήρεν ο ύπνος.

Δέν ήξεύρω πόσην ώρα ήθελεν ως τό πουρνό. Μά σάν έννοιωσα νά χαράξη — άς τό βάλω, είπα, τό παιδί στόν τόπο του.

Μά κεΐ πού πήγα νά τό σηκώσω, τί νά διώ! Τό παιδί δέν έσάλευε!

Έξύπνησα τόν πατέρα σου· τό ξεφασκίωσαμε, τό ζεσάναμε, τοῦ έτρίψαμε τό μυτοῦδι του, τίποτε! — Ήταν άπεθαμένο!

— Τό πλάκωσες, γυναίκα, τό παιδί μου! — είπεν ο πατέρας σου, καί τόν έπήραν τά δάκρυα. Τότε άρχισα εγώ νά κλαίγω στά δυνατά καί νά ξεφωνίζω. Μά ο πατέρας σου έβαλε τό χέρι του στό στόμα μου καί — Σοῦς! μέ είπε. Τί φωνάζεις έτσι, βρέ βῶδι; — Αυτό μέ τό είπε. Θεός σχωρέσ' τονε. Τρία χρόνια είχαμε πανδρευμένοι, κακό λόγο δέν μέ είπε. Κ' εκείνη τή στιγμή μέ τό είπε.

— Έ; Τί φωνάζεις έτσι; Θέλεις νά ξεσηκώσης τή γειτονιά, νά πῇ ο κόσμος πώς έμέθυσες κ' έπλάκωσες τό παιδί σου;

Καί είχε δίκηο, πού ν' άγιάσουν τά χώματα πού κοιτάται! Γιατί, άν τό μάθαινε ο κόσμος, έπρεπε νά σχίσω τή γῆ νά έμβω μέσα από τό κακό μου.

Αλλά, τί τά θέλεις! Η άμαρτία είναι άμαρτία. Σάν τό έθάψαμε τό παιδί, κ' έγυρίσαμεν από τήν εκκλησία, τότε άρχισε τό θρήνος τό μεγάλο. Τότε πιά δέν εκλαιγα κρυφά. — Εΐσαι νέα, καί θά κάμης κι άλλα, μ' έλεγαν. Ός τόσον ο καιρός περνοῦσε, καί ο Θεός δέν μάς έδιδε τίποτε. Νά! έλεγα μέσα μου. Ο Θεός μέ τιμωρεΐ, γιατί δέν έστάθηκα άξια νά προφυλάξω τό παιδί πού μ' έδωκε! Καί έντρεπόμουνα τόν κόσμο, καί έφοβούμην τόν πατέρα σου. Γιατί κ' εκείνος όλο τόν πρώτο χρόνο έκαμε τάχα τόν άλύπητο καί μ' έπαρηγοροῦσε, γιά νά μέ δώση θάρρος. Ύστερα όμως άρχισε νά γίνεται σιγανός καί συλλογισμένος.

Τρία χρόνια έπέρασαν, χωρίς νά φάγω ψωμί νά πάγη στην καρδιά μου. Στά τρία χρόνια κ' ύστερα γεννήθηκες έσύ. — Ήταν οί πολλαΐς οί χάρες πού έπῆγα. Σάν έγεννήθηκες έσύ εκατάκατσεν ή καρδιά μου, μά δέν ήμέρεψε. Ο πατέρας σου σέ ήθελε κορίτσι. Καί μιάν ήμέρα μέ τό είπε.

— Κι αυτό καλώς μάς ώρισε, Δεσποινιώ, μά γώ τό ήθελα κορίτσι.

Όταν έπῆγεν ή γιαγιά σου στόν Αγιοντάφο, έστειλα δώδεκα πουκάμισα καί τρία Κωνσταντινάτα, γιά νά μέ βγάλη ένα σχωροχάρτι. Καί, διές έσύ! Ίσα ίσα εκείνο τό μήνα, πού έγύρισεν ή γιαγιά σου από τή Γερουσαλή μέ τό σχωροχάρτι, εκείνο τό μήνα έκακοψυχοῦσα τήν Άννιό.

Κάθε λίγο καί λιγάκι έφώναζα τή μανίτσα. — Έλα δά, κυρά, νά διοῦμε· κορίτσι είναι; — Ναί, θυγατέρα, έλεγεν ή μαμή. Κορίτσι. Δέ βλέπεις; Δέ σέ χωροῦν τά ροῦχά σου! — Καί νά πιά χαρά εγώ, σάν τό άκουγα!

Σάν έγεννήθηκε τό παιδί καί βγήκεν άληθινά κορίτσι, τότε πιά ήρθεν ή καρδιά στόν τόπο της. Τό ώνομάσαμεν Άννιό, τό ίδιο τό όνομα πού είχε τό σχωρεμένο, γιά νά μήν ποφάινεται πώς μάς λείπει κανείς από τό σπίτι. — Ευχαριστώ σε, Θεέ μου! έλεγα νύχτα καί μέρα. Εύχαριστώ σε ή άμαρτωλή, πού έσήκωσες τήν έντροπή καί έξάλειψες τήν άμαρτία μου!

Καί είχαμε πιά τήν Ἀννιώ σάν τά μάτια μας. Καί ἐζούλευες ἐσύ, καί ἔγινες τοῦ θανατᾶ ἀπό τή ζούλια σου. Ὁ πατέρας σου σέ ἔλεγε «τό ἀδικημένο του», γιατί σ' ἀπόκοψα πολύ νωρίς, καί μ' ἐμάλωνε καμμιά φορά, γιατί σέ παραμελοῦσα. Κ' ἐμένα ἡ καρδιά μου ἐρράγιζε, σάν σ' ἔβλεπα νά χαλναῖς. Μά, ἔλα πού δέν ἐμποροῦσα ν' ἀφήσω τήν Ἀννιώ ἀπό τά χέρια μου! Ἐφοβούμην πώς κάθε στιγμή μπορεῖ νά τῆς συμβῇ τίποτε. Καί ὁ πατέρας σου ὁ μακαρίτης, ὅσο καί αἱ μάλωνε κ' ἐκεῖνος, τήν ἤθελε πιά νά μή στάξη καί τήν βρέξη!

Μά ἐκεῖνο τό εὐλογημένο, ὅσο περισσότερα χάρδια, τόσο ὀλιγώτερη ὑγεία. Ἔλεγες πώς ἐμετάνοιωσεν ὁ Θεός γιατί μᾶς τό ἔδωκε. Ἐσεῖς ἤσασθε κόκκινα κόκκινα, καί ζωηρά καί σερπετά. Ἐκεῖνο, ἡσυχό καί σιγανό καί ἀρωσιτάρικο! Ὅταν τό ἔβλεπα ἔτσι χλωμό χλωμό, μοῦ ἤρχετο εἰς τόν νοῦ μου τό πεθασμένο, καί ἡ ιδέα πώς ἐγώ τό ἐθανάτωσα ἄρχισε νά ξανακυριεύη μέσα μου. Ὡς πού μίαν ἡμέρα ἀπέθανε καί τό δεύτερο!

Ὅποιοι δέν τό ἐδοκίμασε μοναχός του, παιδί μου, δέν ξεύρει τί πικρό ποτήρι ἦταν ἐκεῖνο. Ἐλπίδα νά κάνω ἄλλο κορίτσι δέν ἦταν πλέον. Ὁ πατέρας σου εἶχ' ἀποθάνει. Ἄν δέν εὐρίσκετο ἕνας γονιός νά μέ χαρίσῃ τό κορίτσι του, ἤθελα πάρω τά βουνά νά φύγω.

Ἀλήθεια πού δέν ἐβγήκε καλόγνωμο. Μά ὅσο τό εἶχα καί τό κήδευα καί τό κανάκευα, θαρροῦσα πώς τό εἶχα δικό μου, καί ξεχνοῦσα κεῖνο πῶχασα, κ' ἡμέρωνα τή συνειδήσι μου.

Καθώς τό λέγ' ὁ λόγος, ξένο παιδί 'ναί παιδεψι. Μά γιά μένα ἡ παιδεψι αὐτή εἶναι παρηγοριά κ' ἐλαφροσύνη. Γιατί ὅσο περισσότερο τυραννηθῶ καί χολοσκάσω, τόσο λιγώτερο θά μέ παιδέψῃ ὁ Θεός γιά τό παιδί πού πλάκωσα. Γι' αὐτό — νᾶχης τήν εὐχή μου — μή μέ γυρεύεις νά διώξω τώρα τήν Κατερινιώ γιά νά πάρω ἕνα παιδί καλόγνωμο καί προκομμένο. — Ὅχι, ὄχι, μητέρα! ἀνέκραξα διακόψας αὐτήν ἀκρατήτως. Δέν γυρεύω τίποτε. Ὑστερα ἀπ' ὅσα μ' ἀφηγήθης, σέ ζητῶ συγχώρησι διὰ τήν ἀσπλαγχνίαν μου. Σέ ὑπόσχομαι ν' ἀγαπῶ τό Κατερινιώ σάν τήν ἀδελφή μου, καί νά μή τῆς εἴπω τίποτε πλέον, τίποτε δυσάρεστο.

— Ἔτσι νᾶχης τήν εὐχή τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Παναγίας! εἶπεν ἡ μήτηρ μου ἀναπνεύσασα. Γιατί, βλέπεις, τό πόνεσε ἡ καρδιά μου τό πολλακαμμένο, καί δέν θέλω νά τό κακολογοῦνε. Ξέρω κ' ἐγώ, μαθές; Τῆς Τύχης ἦτανε; τοῦ Θεοῦ ἦτανε; Τόσο κακή καί ἀνεπιδέξια πού εἶναι — τήν πῆρα στό λαιμό μου, ἐτελείωσε.

Ἡ ἐκμυστήρευσις αὕτη ἔκαμε βαθυτάτην ἐπ' ἐμοῦ ἐντύπωσιν. Τώρα μοῦ ἠνοιγίσαν οἱ ὀφθαλμοί, καί ἐκατάλαβα πολλές πράξεις τῆς μητρός μου, αἱ ὁποῖαι πότε μέν ἐφαίνοντο ὡς δεισιδαιμονία, πότε δέ ὡς αὐτόχρημα μονομανίας ἀποτελέσματα. Τό φοβερόν ἐκεῖνο δυστύχημα ἐπηρέασε τόσον πολύ τόν βίον της ὅλον, ὅσω μᾶλλον ἀπλή καί ἐνάρετος καί θεοφοβουμένη ἦτον ἡ μήτηρ μου. Ἡ συναίσθησις τοῦ ἁμαρτήματος, ἡ ἠθική ἀνάγκη τῆς ἐξαγνίσεως καί τό ἀδύνατον τῆς ἐξαγνίσεως αὐτοῦ — τί φρικτή καί ἀμεύλικτος Κόλασις! Ἐπὶ εἰκοσιοκτὶ τώρα ἔτη βασανίζεται ἡ θάλαινα γυνή χωρὶς νά δυνηθῇ νά κοιμήσῃ τόν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεώς της, οὔτε ἐν ταῖς δυστυχίαις οὔτε ἐν ταῖς εὐτυχίαις της!

Ἀφ' ἧς στιγμῆς ἔμαθον τήν θλιβεράν της ἱστορίαν, συνεκέντρωσα ὅλην μου τήν προσοχήν εἰς τό πῶς ν' ἀνακουφίσω τήν καρδίαν της, προσπαθῶν νά παραστήσω εἰς αὐτήν ἀφ' ἐνός μέν τό ἀπρομελέτητον καί ἀβούλητον τοῦ ἁμαρτήματος, ἀφ' ἐτέρου δέ τήν ἄκραν τοῦ Θεοῦ εὐσπλαγχνίαν, τήν δικαιοσύνην αὐτοῦ, ἣτις δέν ἀνταποδίδει ἴσα ἀντί ἴσων, ἀλλά κρίνει κατὰ τοὺς διαλογισμούς καί τὰς προθέσεις μας. Καί ὑπῆρξε καιρός καθ' ὃν ἐπίστευον, ὅτι αἱ προσπάθειά μου δέν ἔμειναν ἀνεπιτυχεῖς.

Ἐν τούτοις ὅταν μετὰ δύο ἐτῶν νέαν ἀπουσίαν ἦλθεν ἡ μήτηρ μου νά μέ ἰδῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐθεώρησα καλόν νά κάμω ὑπὲρ αὐτῆς κάτι τι ἐπιβλητικώτερον.

Ἐξενιζόμεν τότε ἐν τῷ περιφανεστέρῳ τῆς Πόλεως οἴκῳ, ἐν ᾧ ἔσχον ἀφορμὴν νά γνωρισθῶ μέ τόν Πατριάρχην, Ἰωακείμ τόν δεύτερον. Ἐνῶ μίαν ἡμέραν συνεβαδίζομεν μόνοι ὑπὸ τὰς ἀμφιλαφεῖς τοῦ κήπου σκιάς, τῷ ἐξέθηκα τήν ἱστορίαν κ' ἐπεκαλέσθην τήν ἐπικουρίαν του. Τό ὕψιστον αὐτοῦ ἀξίωμα, τό ἐξάιρετον κύρος, μεθ' οὗ περιβάλλεται πᾶσα θρησκευτικὴ του ρήτρα, ἔμελλεν ἀναμφιβόλως νά ἐμπνεύσῃ εἰς τήν μητέρα μου τήν πεποίθησιν τῆς ἀφέσεως του κρίματός της. Ὁ αἰμύνηστος ἐκεῖνος γέρων ἐπαινέσας τόν περί τὰ θρησκευτικά ζῆλον μου, μοί ὑπεσχέθη τήν πρόθυμον σύμπραξίν του.

Οὕτω λοιπόν ὠδήγησα μετ' ὀλίγον τήν μητέρα μου εἰς τό Πατριαρχεῖον διὰ νά ἐξομολογηθῇ εἰς τήν Παναγιότητά του. Ἡ ἐξομολόγησις διήρκεσε πολλήν ὥραν καί ἐκ τῶν νευμάτων καί ἐκ τῶν ρημάτων τοῦ Πατριάρχου ἐνόησα, ὅτι ἐχρειάσθη νά διαθέσῃ ὅλην τήν δύναμιν τῆς ἀπλῆς καί εὐλήπτου ρητορικῆς του, ὅπως ἐπιφέρῃ τό ποθητόν ἀποτέλεσμα. Ἡ χαρά μου ἦτον ἀπερίγραπτος. Ἡ μήτηρ μου ἀπεχαιρέτησε τόν γεραρόν Ποιμενάρχη μετ' εἰλικρινοῦς εὐγνωμοσύνης καί ἐξῆλθε τῶν Πατριαρχείων τόσον εὐχαριστημένη, τόσον ἐλαφρά, ὡς ἐάν ἦρθη ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῆς μία μεγάλη μυλόπετρα. Ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τό κατάλυμά της, ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ κόλπου της ἕνα σταυρόν, δῶρον τῆς Παναγιότητός του, τόν ἐφίλησε καί ἤρχισε νά τόν περιεργάζεται, βυθιζομένη ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς σκέψεις.

— Καλὸς ἄνθρωπος, τῇ εἶπον, αὐτός ὁ Πατριάρχης. Ὅριστε; Τώρα πιά πιστεύω, ὅτι ἦλθεν ἡ καρδιά σου στὸν τόπον της. Ἡ μήτηρ μου δέν ἀπεκρίθη.

— Δέν λέγεις τίποτε, μητέρα; τήν ἠρώτησα μετὰ τίνος δισταγμοῦ.

— Τί νά σέ πῶ, παιδί μου! ἀπήντησε τότε σύννους καθώς ἦτον· ὁ Πατριάρχης εἶναι σοφός καί ἅγιος ἄνθρωπος. Γνωρίζει ὅλαις ταῖς βουλαῖς καί τά θελήματα τοῦ Θεοῦ, καί συγχωρᾷ ταῖς ἀμαρτίαις ὅλου τοῦ κόσμου. Μά, τί νά σέ πῶ! Εἶναι καλόγερος. Δέν ἔκαμε παιδιά, γιά νά μπορῇ νά γνωρίσῃ, τί πράγμα εἶναι τό νά σκοτώσῃ κανεῖς τό ἴδιο τό παιδί του! Οἱ ὀφθαλμοί της ἐπληρώθησαν δακρύων καί ἐγὼ ἐσιώπησα.

### Βιογραφικό σημείωμα

Ο Γεώργιος Βιζυηνός, ένας από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της νεοελληνικής λογοτεχνίας, γεννήθηκε το 1849 στη Βιζύη της Ανατολικής Θράκης. Ορφανός από πατέρα σε μικρή ηλικία, πέρασε δύσκολα παιδικά χρόνια, ενώ η μόρφωσή του στηρίχθηκε στην προστασία ευεργετών. Σπούδασε στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης, ενώ με τη βοήθεια του Γεωργίου Ζαρίφη συνέχισε τις σπουδές του στη Γερμανία, όπου ειδικεύτηκε στη φιλοσοφία και την ψυχολογία.

Αρχικά, ασχολήθηκε με την ποίηση, συμμετέχοντας σε λογοτεχνικούς διαγωνισμούς, ωστόσο η στροφή του στην πεζογραφία σηματοδότησε την καθοριστική συμβολή του στη διαμόρφωση της νεοελληνικής διηγηματογραφίας. Το πρώτο του διήγημα, «*Το αμάρτημα της μητρός μου*» (1883), δημοσιεύτηκε στην *Εστία*, εγκαινιάζοντας μια σειρά αριστουργημάτων: «*Ποιος ἦτον ὁ φονεὺς τοῦ ἀδελφοῦ μου*», «*Το μόνον της ζωῆς τοῦ ταξίδιον*» και «*Ὁ Μοσκῶβ-Σελήμ*». Με ψυχογραφική δεινότητα και πλούσια αφηγηματική τεχνική, εισήγαγε νέα στοιχεία στον ελληνικό ρεαλισμό, εστιάζοντας στον εσωτερικό κόσμο των ηρώων του.

Παρά τη λογοτεχνική του προσφορά, η ζωή του σημαδεύτηκε από οικονομικές δυσκολίες και προβλήματα υγείας. Το 1892 εισήχθη στο Δρομοκαΐτειο Ψυχιατρεῖο, όπου και παρέμεινε μέχρι τον θάνατό του το 1896. Το έργο του, αντλημένο από προσωπικά βιώματα και λαϊκές παραδόσεις, τον κατατάσσει στους πρωτοπόρους της νεοελληνικής πεζογραφίας.

### γενικά στοιχεία

Το απόσπασμα ανήκει στο διήγημα του Γεωργίου Βιζυηνού «*Ποιος ἦτον ὁ φονεὺς τοῦ ἀδελφοῦ μου*», το οποίο αποτελεί ένα από τα πιο χαρακτηριστικά δείγματα της νεοελληνικής ηθογραφίας με ψυχογραφικά στοιχεία. Είναι μια αφήγηση που εστιάζει στη μητρική αγάπη, την ενοχή και την εξιλέωση, με έντονο συναισθηματικό βάθος και κοινωνικές προεκτάσεις.

### πλοκή του αποσπάσματος

Το διήγημα έχει μια κυκλική και δραματικά εξελισσόμενη δομή, καθώς ξεκινά με την προσμονή του αφηγητή να γνωρίσει την αδελφή που του "υποσχέθηκε" η μητέρα του και καταλήγει με την αποκάλυψη της τραγικής αλήθειας. Ο αφηγητής επιστρέφει από την Κωνσταντινούπολη με την επιθυμία να βρει μια όμορφη και τρυφερή αδελφή που θα του προσφέρει αγάπη και συντροφιά. Αντ' αυτού, έρχεται αντιμέτωπος με μια σκληρή πραγματικότητα: η αδελφή που του παρουσιάζεται, το Κατερινιώ, είναι μικρή, άσχημη και διανοητικά ανεπαρκής.

Απογοητευμένος από την εικόνα που αντικρίζει, ο αφηγητής απορρίπτει το Κατερινιώ και ζητά από τη μητέρα του να "αλλάξει" την αδελφή του, εκφράζοντας τη δυσαρέσκειά του. Η μητέρα, βαθιά πληγωμένη από την αντίδρασή του, δεν αποκαλύπτει αμέσως την αλήθεια, αλλά η σιωπή και η στάση της υποδηλώνουν ένα βαρύ φορτίο που κουβαλά. Καθώς η συναισθηματική ένταση κορυφώνεται, η μητέρα αποφασίζει να εξομολογηθεί το τραγικό γεγονός του παρελθόντος: από αφέλεια, είχε σκοτώσει άθελά της το πρώτο της παιδί. Η πράξη αυτή την καταδίκασε σε διαρκή ενοχή, και από τότε μεγαλώνει το Κατερινιώ ως μια μορφή εξιλέωσης, προσπαθώντας να επανορθώσει για το ακούσιο έγκλημά της.

Η εξομολόγηση της μητέρας συγκλονίζει τον αφηγητή, ο οποίος, μέσα από τη διήγηση, μεταμορφώνεται εσωτερικά. Από την αρχική απόρριψη, περνά στη βαθιά κατανόηση και τη συνειδητοποίηση της τραγικότητας της μητρικής αγάπης. Η μεταστροφή του είναι καθοριστική, καθώς πλέον δεν βλέπει το Κατερινιώ ως μια ανεπιθύμητη παρουσία, αλλά ως τον τρόπο με τον οποίο η μητέρα του προσπαθεί να συμφιλιωθεί με το παρελθόν της.

Στον επίλογο, η συμφιλίωση και η εξιλέωση ολοκληρώνονται. Ο αφηγητής δεν είναι πλέον ο ίδιος· αποδέχεται την ιστορία της μητέρας του και, μαζί με αυτήν, το Κατερινιώ. Η μητέρα βρίσκει παρηγοριά, γνωρίζοντας ότι μοιράστηκε το βάρος της ενοχής της, και η σχέση ανάμεσα σε μητέρα και γιο αποκτά νέο βάθος. Μέσα από αυτή τη διαδικασία, η μητρική αγάπη αναδεικνύεται ως μια δύναμη που ξεπερνά την ενοχή και την τραγωδία, προσφέροντας τελικά τη λύτρωση.

### **η μητρική αγάπη και η ενοχή**

Η μητρική αγάπη στο διήγημα παρουσιάζεται μέσα από το πρίσμα της ενοχής, διαμορφώνοντας μια σύνθετη και βαθιά συγκινητική ψυχολογική κατάσταση. Η μητέρα του αφηγητή δεν είναι απλώς μια τυπική φιγούρα στοργικής γυναίκας, αλλά μια βασανισμένη ύπαρξη, σημαδεμένη από ένα τραγικό παρελθόν. Το "αμάρτημά" της δεν είναι μια αμαρτία με τη θρησκευτική έννοια, αλλά ένα ανθρώπινο λάθος που προέκυψε από την άγνοια και την αφέλεια, οδηγώντας σε μια ανεπανόρθωτη απώλεια: τον ακούσιο θάνατο του πρώτου της παιδιού. Η ενοχή αυτή την κατατρώνει, γίνεται το κυρίαρχο στοιχείο της ύπαρξής της και την ωθεί να αναζητήσει μια μορφή εξιλέωσης. Έτσι, αφιερώνει τη ζωή της στο Κατερινιώ, βλέποντάς το ως έναν τρόπο να επανορθώσει, να αντικαταστήσει, αν όχι κυριολεκτικά, τουλάχιστον συναισθηματικά, το παιδί που χάθηκε. Η αγάπη της προς το Κατερινιώ δεν είναι μόνο μητρική στοργή, αλλά και ένας σιωπηλός, συνεχής αγώνας να ανακουφίσει την ίδια της την ψυχή από το βάρος του παρελθόντος. Η αφοσίωσή της, λοιπόν, δεν είναι μόνο μια πράξη αγάπης, αλλά και μια διαρκής προσπάθεια αυτοτιμωρίας και λύτρωσης, καθώς μέσα από την ανιδιοτελή φροντίδα ενός αδύναμου παιδιού επιχειρεί να δώσει ένα νόημα στον πόνο της και να επιτύχει τη δική της εσωτερική ειρήνη.

### **ο ρόλος της κοινωνίας και των στερεοτύπων**

Ο ρόλος της κοινωνίας και των στερεοτύπων στο διήγημα είναι καθοριστικός, καθώς επηρεάζει βαθιά την οπτική του αφηγητή και διαμορφώνει τις αρχικές του αντιδράσεις. Έχοντας μεγαλώσει με συγκεκριμένες προσδοκίες και κοινωνικές νόρμες, ο αφηγητής φαντάζεται την αδελφή του ως ένα όμορφο, χαριτωμένο και ευφυές κορίτσι, που θα του προσφέρει συντροφιά και τρυφερότητα. Ωστόσο, όταν αντικρίζει το Κατερινιώ, η απογοήτευσή του είναι έντονη, καθώς το παιδί αυτό δεν ανταποκρίνεται στα κοινωνικά του ιδανικά. Η εξωτερική του εμφάνιση και η διανοητική του ανεπάρκεια το καθιστούν, στα μάτια του αφηγητή, "ανάξιο" της αδελφικής σχέσης που περίμενε. Η απόρριψή του δεν είναι απλώς προσωπική, αλλά αποτελεί αντανάκλαση των στερεοτύπων που επιβάλλουν την αξία ενός ατόμου με βάση την ομορφιά, την εξυπνάδα και την κοινωνική αποδοχή. Σε αντίθεση με εκείνον, η μητέρα λειτουργεί πέρα από αυτές τις συμβάσεις, καθοδηγούμενη από την καρδιά και όχι από τις κοινωνικές νόρμες. Για εκείνη, το Κατερινιώ δεν είναι ένα "ελαττωματικό" παιδί, αλλά μια ευκαιρία να προσφέρει αγάπη και να επανορθώσει για το παρελθόν της. Μέσα από αυτή τη σύγκρουση προβάλλεται το χάσμα ανάμεσα στην ψυχρή, επιφανειακή κρίση της κοινωνίας και στην άνευ όρων μητρική αγάπη, που δεν γνωρίζει περιορισμούς ή προκαταλήψεις.